

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: رضا راضی

تاریخ: ۱۳۹۵/۳/۱

آیا ژلاتینی که از استخوان خوک گرفته می‌شود و طی فرایندهایی به مواد غذایی و ژله تبدیل می‌شود، حکم استحاله دارد و خوردنش حلال است؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۳/۳

«استحاله» به معنای تبدیل ماهیت چیزی به چیز دیگر تا حدی است که هیچ یک از اجزاء آن باقی نماند، مانند تبدیل مردار به خاک. با این وصف، استخراج ژلاتین از استخوان خوک، استحاله‌ی خوک شمرده نمی‌شود، بلکه فرآوری خوک و مانند گرفتن کره (مسکه) از شیر است؛ زیرا ماده‌ی اصلی آن، کلاژن موجود در استخوان خوک است که جزئی از خوک شمرده می‌شود و به تبع آن حرام است و روشن است که حرمت خوک، به معنای حرمت همه‌ی اجزاء آن و حرمت همه‌ی موادی است که به نحوی از اجزاء آن گرفته می‌شوند.

با این حال، اگر احتمال می‌رود که ژلاتین مستخرج از استخوان خوک، در اثر استحاله و نه فرآوری استخوان خوک پدید آمده است، باز هم به نجاست و حرمت آن حکم می‌شود؛ چراکه شک در استحاله‌ی آن، مجرای استصحاب است. بلکه اگر یقین به استحاله‌ی آن وجود داشته باشد نیز درباره‌ی پاک کننده بودن استحاله‌ی آن میان مسلمانان اختلاف است؛ زیرا از ابو حنیفه (د. ۱۵۰ق) نقل شده است که آن را پاک کننده می‌دانست، در حالی که شافعی (د. ۲۰۴ق) معتقد بود که اعیان نجس از قبیل خوک با استحاله پاک نمی‌شوند و این نظر بسیاری از علماء شیعه است، بلکه برخی از آنان مانند ابن مطهر حلّی (د. ۷۲۶ق) آن را «قول أكثر أهل العلم» دانسته‌اند^۱.

۱. نگاه کنید به: منتهی المطلب [طبع جدید]، ج ۳، ص ۲۸۷.

با این وصف، خوردن ژلاتینی که از استخوان خوک گرفته شده، حرام است؛ خصوصاً با توجه به اینکه ژلاتین تنها از استخوان خوک گرفته نمی‌شود، بلکه با کیفیت بهتر از استخوان گاو نیز گرفته می‌شود و با این وصف، ضرورتی به گرفتن آن از استخوان خوک و خوردن ژلاتین خوکی نیست. بی‌گمان روی آوردن به چیزهای حرام با وجود جایگزین‌های حلال برای آن‌ها، گونه‌ای ضدیت با خداوند و نشانه‌ای از شقاوت است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَمِعْتُ الْعَالِمَ يَقُولُ: مَنْ قَدِرَ عَلَى الْحَلَالِ فَأَبَى إِلَّا الْحَرَامَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ! وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَنْ أَتَى بِالْحَرَامِ وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى الْحَلَالِ فَقَدْ أَبْدَى صَفْحَتَهُ لِرَبِّهِ وَمَنْ أَبْدَى صَفْحَتَهُ لِرَبِّهِ فَقَدْ هَوَى»؛ «شنیدم عالم (یعنی منصور هاشمی خراسانی) می‌فرماید: هر کس دسترسی به حلال دارد، ولی جز از حرام سر باز می‌زند، خداوند دورش گرداند! و شنیدم می‌فرماید: هر کس مرتکب حرام شود در حالی که به حلال تواناست، هرآینه دشمنی‌اش با پروردگارش را آشکار کرده و هر کس دشمنی‌اش با پروردگارش را آشکار کند، هرآینه هلاک شده است!».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
 دفتر مجتبی با حکم کتبی از دفتر ایشان

